

Eén school, vier theaters

SCHAALTHEATERS
BIEDEN RUIMTE
EN TIJD

Betere leerlingen opleiden in minder tijd. Geen slogan, maar bittere noodzaak voor het Grafisch Lyceum in Rotterdam. In het nieuwe schoolgebouw maken vier schaaltheaters het mogelijk. Bastiaan Schoof, docent licht in '020', kijkt er rond en spreekt met docenten.

| TEKST: BASTIAAN SCHOOF | FOTO'S: SAKE RIJKEMA |

De podium- en evenemententechniekopleiding van het Grafisch Lyceum Rotterdam (GLR) is een van de eerste mbo-techniekopleidingen in Nederland. Sinds afgelopen jaar is de school gevestigd in nieuwbouw aan de Heer Bokelweg, terug op de plek waar het ooit begon. Toen werd het licht er vanaf een keukentrapje gesteld. Nu staat er een van de best geoutilleerde theatertechnische onderwijsinstellingen van het land.

Voor het team van afdelingsdirecteur Wilbo Kouwenhoven boden de

nieuwbouwplannen een uitgelezen kans om het gebouw aan te passen aan de veranderingen van de laatste jaren in het mbo-onderwijs, zoals de verkorting van de onderwijstijd van vier naar drie jaar, en meteen een betere werksituatie te creëren voor de relatief grote groepen leerlingen in het mbo. In het eerste jaar krijgt een docent te maken met klassen tot wel dertig leerlingen. Deze groepen worden door de opleidingen vaak gesplitst voor de praktijklessen. Zo'n praktijkles duurt meestal vier uur,

waarvan een groot deel verloren gaat aan het opbouwen en afbreken. "Dat gaat ten koste van de tijd dat er met andere apparatuur kan worden gewerkt", zegt Kouwenhoven. "Soms blijft er niet meer dan een half uurtje over om iets te doen met een lichttafel, dan komen niet alle leerlingen aan bod."

Van trap naar Genie

Sommige voordelen van de oude locatie vielen in de nieuwe locatie juist weg. Zo kon in de nieuwbouw geen

Lichtdocent Edith Molmans: "In een schaaltheater zie je bij het stellen van licht meteen wat je doet."

gebruik meer worden gemaakt van de tv-studio van de av-opleiding, die op drukke dagen als overloop werd gebruikt.

Een eerste oplossing was om de grote studio over het gehele oppervlak uit te rusten met 15 elektrische trekken. Dat zorgde ervoor dat er sneller kon worden opgebouwd en afgebroken. De trappen waarmee het licht werd gesteld zijn vervangen door vijf Genie-hoogwerkers. De studio is te verdelen in drie compleet losse studio's met elk vijf trekken. Zo kunnen er, zonder onderlinge overlast, drie praktijklessen tegelijk worden gegeven. De aparte opslagen voor licht (met 20 hagelnieuwe Robe DL4X-spots en 20 Robe Ledwash 300-schijnwerpers), geluid, decor en beeldapparatuur zitten vast aan de studio. Het opruimen kost daardoor minder tijd.

Meer tijd, meer ruimte

Traditiegetrouw nodigt het GLR bands uit van de hbo-kunstopleiding Codarts, zodat leerlingen live kunnen oefenen met licht, geluid en beeld in een realistische situatie. Daarvoor waren in de nieuwbouw in eerste instantie meerdere oefenruimtes voor bewegend licht bedacht. Maar het team van

'Het is net WYSIWYG, maar dan veel toffer'

lichtdocenten bij het GLR wilde méér: meer tijd en meer ruimte om echt naar licht te kijken en ermee te werken. "Dat licht echt kan ondersteunen, kan veel beter worden geoefend", zegt lichtdocent Berk Aarts.

Zijn collega Folkert Veenkamp was als oud-student van de Theaterschool Amsterdam bekend met schaaltheaters

en stelde voor om te onderzoeken of deze ook voor het GLR een optie waren. Dat onderzoek pakte positief uit en overtuigde de directie: Veenkamp mocht de schaaltheaters gaan realiseren. (Overigens werd daarnaast de conventionele oefenruimte met 1:1-armaturen behouden.)

"We wilden de theaters aanvankelijk op schaal 1 op 2 maken", vertelt Kouwenhoven. "Maar tijdens een bezoek aan het schaaltheater van het Instituut Lichtontwerpen bleek dat een 1:4-variant ook heel ruim kan worden opgezet. Hoewel het flink passen en meten was met de buizen van de luchtbehandeling, hebben we het voor elkaar gekregen om in de beschikbare ruimte vier schaaltheaters te passen. Het grote voordeel is dat er zo meer leerlingen tegelijk aan het werk kunnen."

Mini-ledprofielspots

De eerste zes maanden van afgelopen schooljaar was Veenkamp bezig met de schaaltheaters, geholpen door enthousiaste leerlingen. Voor de bouw van het grid kwam hij uit bij een loodgieter. De vloer bestaat uit standaardprakken, bekleed met balletvloer. De poten, friezen en het horizontodoek werden zelf gemaakt.

In elk schaaltheater staat een Avolites Quartz-lichtcomputer en zijn er tachtig dimmerkanalen van 50W beschikbaar, tachtig miniparretjes voor conventioneel licht en zes ETC Source Four Mini-ledprofielspots. Daarnaast zijn er per theater vier kleine bewegende spotjes van Showtec aangeschaft. "Aan

de miniversies van PC's of fresnels konden we niet meer komen," vertelt Aarts, "maar in de praktijk van het belichten in de schaaltheaters is dat geen probleem."

Sinds januari van dit jaar zijn de schaaltheaters in gebruik. Volgens Aarts is het zeker geen 'klaslokaalvervanging' van de studio: "De verscha-

Lichtdocent Berk Aarts in een van de schaaltheaters. Elk theater telt 80 miniparretjes, 6 ETC Source Four Mini-ledprofielspots en 4 kleine bewegende spotjes van Showtec.

ling went snel, de verhouding 1:4 is prima. Je kunt een deel van de klas zelfstandig laten werken. Vooral de leerlingen die al enthousiast zijn over licht zijn nu nog enthousiaster geworden. Al is er ook een groep leerlingen die juist meer houdt van op- en afbouwen. Die blijven liever werken in de grote studio." Voor de docenten zijn er meer werkvormen en mogelijkheden bijgekomen, óók om zelf dingen te proberen. Aarts: "Het is net WYSIWYG, maar dan veel toffer."

Kasten vol poppen

Het aankomende schooljaar worden de lessen geschreven voor het schaaltheater en geïntegreerd in de normale lessen. Tot nu toe hebben de docenten dezelfde opdrachten gebruikt als die in de grote studio worden uitgevoerd. Dit leverde al winst op: de ervaring is dat de lessen beter verdeeld zijn over de leerlingen en er komen meer leerlingen aan bod om de opdrachten uit te voeren.

Hetzelfde blijkt bij het omgaan met lichtcomputers. Door de leerlingen meer te laten werken in de schaaltheaters, komt er meer tijd om te oefenen met bijvoorbeeld het indelen van een lichtcomputer. Eerder werd daar nauwelijks aan toegekomen. "Ook zie je bij het stellen van licht meteen wat je doet", zegt lichtdocent Edith Molmans. "Je kunt veel sneller iets aanpassen en direct het resultaat zien: een filter verwisselen is zo gedaan. En bij het stellen van strijklicht of bij het symmetrisch stellen van licht zie je al snel dat je een schijnwerper verkeerd hebt gesteld. Die snelheid is heel prettig in een lessituatie."

Volgens Aarts is het nu nog te vroeg om te zeggen of je er betere leerlingen van krijgt. De verwachting is wel dat

het 'zicht op licht' gaat verbeteren. Het artistieke deel van het belichten zal meer aan bod komen, denkt hij: "Je hebt nu de tools om de vertaalslag te maken." Dat zag hij al bij de

lingen af te leveren die alleen kunnen bouwen en breken; de ambitie ligt duidelijk hoger. Zoals Aarts het verwoordt: "We willen technici afleveren die iets toevoegen." Het GLR heeft

'Als je een foto maakt van een volledig uitgelicht decor in het schaaltheater, zie je alleen aan de 1:4-poppen dat het niet 'echt' is'

laatste groep vierdejaars. Ook voor de decorbouwlessen zijn de schaaltheaters nuttig. Decors worden al vaak 1:4 gebouwd, maar nu worden de stopvakken en decorstukken ook echt gebruikt. Als je een foto maakt van een volledig uitgelicht decor in het schaaltheater, zie je alleen aan de 1:4-poppen dat het geen echt theater is. Van die poppen heeft de afdeling een paar kasten vol. "En er staat een straf op om ze in foute houdingen te zetten", lacht Aarts.

Nieuw leven

Gezien de verkorte onderwijstijd van drie jaar moest het GLR op zoek naar een manier om leerlingen te blijven opleiden tot een meer dan behoorlijk basisniveau. Het doel is niet om leer-

er dan ook niet voor gekozen om de niveau 3-opleiding te verkorten naar twee jaar, zoals bijvoorbeeld het ROC van Amsterdam en Mediacollege Amsterdam hebben gedaan. Kouwenhoven begrijpt niet hoe je op die manier een zelfde kwaliteit leerling kunt afleveren. Zijn school heeft gekeken wat een beginnend technicus na drie jaar opleiding moet kennen en kunnen. Vanaf dat punt is er terug gepland, en dat is in lesplannen vastgelegd. Het werken met schaaltheaters is een van de oplossingen die hierbij helpt – dat is winst voor de leerlingen en voor de school. Het is mooi om te zien dat een al langer bestaand concept nieuw leven is ingeblazen en zo een bijdrage levert aan de onderwijskwaliteit van technici in spe. <<